31.3.2017

Puolustusvaliokunnalle

**SOTILAALLINEN HUOLTOVARMUUS**

Huoltovarmuuskeskus esittää otsikkoasiassa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömän kriittisen tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin turvaamista vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. ”Sotilaallinen huoltovarmuus” tarkoittaa alakäsitteenä huoltovarmuustoimenpiteitä, joilla pyritään turvaamaan erityisesti maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä tuotantoa, tuotantokykyä, palveluja ja infrastruktuuria

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista (857/2013) sisältää sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamista koskevat yleistavoitteet (Jakso 4.4, sotilaallista maanpuolustusta tukeva tuotanto ja palvelut). Päätöksen mukaan

> ”Puolustusvoimien suorituskykyä voidaan ylläpitää parhaiten olosuhteissa, joissa koko yhteiskunnan huoltovarmuus on turvattu sekä osaaminen, teknologia ja talous ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä.
>
> Sotilaalliselle huoltovarmuudelle kriittisiä alueita ovat tiedustelu, valvonta, johtaminen ja maalittamisen tuki sekä vaikuttaminen. Puolustushallinto varmistaa, että maassa säilyy näissä tarvittava riittävä osaaminen, teknologia ja tuotanto sekä integraatio-, huolto-, ylläpito- ja kriisiajan vauriokorjauskyky, joka pidetään saatavilla logistiikan ketjussa. Puolustusvoimat kehittää sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta kriittiseen tietoturvallisuuteen ja salaukseen liittyvää osaamista ja teknologiaa kyberturvallisuusstrategian mukaisesti. Huoltovarmuusorganisaatio tukee ja edistää tätä työtä.
>
> Valtio ylläpitää ja tukee keskeisiin kansallisiin turvallisuusetuihin liittyvää kriittistä puolustusteollisuutta ja sen osaamista sekä palvelutuotantoa tarvittavin toimenpitein. Puolustushallinto yhteistyössä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa ylläpitää tärkeimpien sodan ajan kulutusmateriaalien, kuten tykistöruutien ja am-

HUOLTOVARMUUSKESKUS
Aleksanterinkatu 48 A, 00100 Helsinki • Puhelin 02950 510 00 • Fax 09 260 9584
www.huoltovarmuus.fi • etunimi.sukunimi@nesa.fi • Y-tunnus 02024196 • Kotipaikka HELSINKI

pumatarvikkeiden tuotantokapasiteettia sekä välttämättömiä maanpuolustusta tukevia varmuusvarastoja.

Puolustushallinto kehittää kriittisen puolustusmateriaalin ja järjestelmien elinjakson hallintaa kumppanuusjärjestelyin.

Puolustushallinto edistää pohjoismaista yhteistyötä erityisesti ampumatarvikelogistiikassa ja -tuotannossa sekä puolustusmateriaalin kunnossapidossa ja varastoinnissa.

Suomi osallistuu kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin keskeisten toimijoiden kuten Euroopan puolustusviraston, NORDEFCO:n ja Naton kanssa. Puolustushallinto kehittää kahden- ja monenvälisiä huoltovarmuusjärjestelyitä sotilaallisten suorituskykyjen yhteisen kehittämisen, jakamisen ja käytön mahdollistamiseksi. Puolustushallinto sekä työ- ja elinkeinoministeriö edistävät Euroopan unionin huoltovarmuusjärjestelyjä puolustusvälinemarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi."

Sotilaallinen huoltovarmuus kytkeytyy erottamattomasti lähes kaikilla yhteiskunnan alueilla tehtävään huoltovarmuustyöhön. Esimerkkinä voidaan todeta, että puolustusvoimat osallistuu kaikkien huoltovarmuusorganisaatiossa toimivien sektorien ja poolien työhön. Tässä lausunnossa kommentoidaan vain suoranaisesti sotilaalliseen huoltovarmuuteen liittyviä kysymyksiä huoltovarmuusorganisaation näkökulmasta.

## Valtioneuvoston päätöksen toteutuminen

Valtioneuvoston päätöksen toteutumista on tarkasteltu Huoltovarmuuskeskuksen laatimassa väliraportissa ("Väliraportti huoltovarmuuden tavoitteista annetun valtioneuvoston päätöksen toteutumisesta", Huoltovarmuuskeskuksen julkaisu 1/2017, ST IV). Väliarvion sotilaallista huoltovarmuutta koskevan osan pääasiallinen sisältö on seuraava:

Valtioneuvoston yleisistunto hyväksyi huhtikuussa 2016 periaatepäätöksen Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta. Sen mukaan sotilaallisella huoltovarmuudella on erityinen merkitys Suomelle. Kriittisten järjestelmien toimintakyvyn ja huoltovarmuuden turvaamisessa keskeisenä toimijana on kotimaassa toimiva puolustusteollisuus. Osana kokonaismaanpuolustusta sillä on tärkeä rooli monen keskeisen asejärjestelmän ylläpidossa ja kehittämisessä. Kotimainen puolustusteollisuus on monilla tavoin integroitu osaksi Suomen puolustusjärjestelmää. Kiristyneessä geopoliittisessa tilanteessa ja uusien puolustusmateriaalihankintojen ollessa edessä periaatepäätös päivittää valtioneuvoston vuonna 2013 antamaa huoltovarmuuspäätöstä.

Puolustusvoimien hankinta- ja tutkimustoiminnassa tulee päätöksen mukaan huomioida Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisen vaatimukset. Lähitulevaisuudessa erityisen merkityksellisiä ovat merivoimien vanhenevan taistelualuskaluston ja ilmavoimien torjuntahävittäjien suorituskykyjen korvaamishankkeet. Periaatepäätöksen valmisteli puolustusministeriö ja puolustusvoimat ja siihen osallistuivat työ- ja elinkeinoministeriö, Huoltovarmuuskeskus sekä Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys PIA ry.

Muutamana viime vuotena sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaympäristö eli koko toiminnan perusta on muuttunut oleellisesti. Enää ei ole vuotta – puolta vuotta ”strategisesta varoituksesta”, vaan kriiseissä voi olla odotettavissa hyvin nopea tilannekehitys. Kotimaiset ja kansainväliset kumppanuusjärjestelyt ovatkin nousseet suureen merkitykseen valmiuden luomisessa. Puolustushallinnossa kumppanuuden ohjaus on viety toiminnan tasolle, jossa tehdään sopimuksia kumppaneiden kanssa ja ohjataan varautumista niihin.

Strateginen kumppanuus sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta tärkeiden yritysten kanssa on laajentunut. Kotimaisten yritysten kanssa on tehty uusia sopimuksia. Puolustusvoimat on myös tukenut kotimaisen puolustusteollisuuden vientiä mm. antamalla alueita käyttöön myyntiesittelyitä varten sekä lainaamalla materiaalia testaukseen. Kumppanuussopimuksia on tehty lisäksi aluerakentajien kanssa, ja niiden aliurakoitsijoita on sidottu aiesopimuksin yhteistyöhön. Merivoimien uudet alukset ja varsinkin niiden ase- ja muut järjestelmät sekä ilmavoimien tulevat hävittäjähankinnat ovat kansainvälisesti kiinnostavia. Ne lisäävät myös kiinnostusta suomalaista puolustusteollisuutta kohtaan yhteistyökumppanina ja toimittajana.

Vuoden 2013 huoltovarmuuspäätöksen jälkeen sotilaallista maanpuolustusta tukevassa tuotannossa huoltovarmuuden painopisteenä on ollut sodan ajan ruuti- ja raskaan ampumatarviketuotannon turvaaminen. Tavoitteena on säilyttää vähimmäiskapasiteetti omassa maassa, jossa on onnistuttu kiitettävästi. Tätä tarkoitusta varten varastoidaan raaka-aineita ja puolivalmisteita sekä tuetaan eri tavoin tuotantolinjojen ylläpitoa ja osaamisen säilymistä. Puolustusvoimien uudistushankkeiden ja varustuksen kehittymisen vuoksi alan varmuusvarastoja on sopeutettu tarvelähtöisesti. Huoltovarmuuskriittisten hätäapumateriaalien (kaksoiskäyttö) varastoja kierrätettiin kotimaisessa ja kansainvälisessä kriisiavussa.

Vuosina 2013–2014 toteutetut ruuti- ja raskaan ampumatarviketuotannon uudelleenjärjestelyt varmistivat kotimaisen sotilasruuti- ja ampumatarviketuotannon jatkumisen maassa, ja toiminta jatkui vuonna 2016. Huoltovarmuuskeskus on myös tehnyt pitkäaikaisia panostuksia kotimaisen raskaan ampumatarvikekapasiteetin turvaamiseksi.

Lopuksi

Puolustusvoimien ja Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusorganisaation yhteistyö on erittäin tiivistä ja pitkäjänteistä. Useat poolit osallistuvat erittäin intensiivisesti puolustusvoimien poikkeusoloja koskevaan suunnitteluun ja harjoitustoimintaan.

Puolustusvoimilla ja Huoltovarmuuskeskuksella on voimassa yhteistyötä koskeva puitesopimus, jota ollaan parhaillaan uudistamassa. Lisäksi osapuolilla on voimassa kymmeniä alakohtaisia sopimuksia, jotka koskevat esimerkiksi varmuusvarastointia, tuotantovalmiuden ylläpitämistä ja kehittämistä ja polttoainehuoltoa. Merkittävä osa Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa olevan huoltovarmuusvarmuusrahaston varoista on sidottu sotilaallista huoltovarmuutta tukeviin tarkoituksiin.

HUOLTOVARMUUSKESKUS

Raimo Luoma

Toimitusjohtaja